

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

12-avgust
2026

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yilligi

“MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 258 sahifa.
2026-yil, avgust*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

KIRISH

EKOLOGIK QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA “YASHIL” TARAQQIYOT BORASIDAGI PARLAMENT NAZORATI

Xamzayev Abdushukur Xudoykulovich
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi
O'zbekiston ekologik partiyasi fraksiyasining rahbari

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xonimlar va janoblar!

Jahonda kechayotgan iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi, suv resurslari tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi va atrof-muhit ifloslanishi kabi ekologik tahdidlar barcha davlatlar oldida umumiy vazifalarni qo'yimoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishning huquqiy asoslarini mustahkamlashni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilashni taqozo etmoqda.

“Yashil” taraqqiyotni ta'minlash zamon talablariga javob beradigan qonunchilik bazasini shakllantirish, uni muntazam takomillashtirib borish hamda qabul qilingan qonunlar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini ta'minlash bilan chambarchas bog'liqdir.

Muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ahamiyatga ega bo'lgan ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishga qaratilgan ekologik qonunchilik samaradorligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

So'nggi yillarda Yangi O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini hayotga keng joriy etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning huquqiy poydevorini mustahkamlash hamda ularning ijrosini ta'minlashda parlamentning o'rni va mas'uliyati tobora ortib bormoqda.

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash va “yashil” taraqqiyotga erishish har qanday davlatning puxta o'ylangan huquqiy siyosatiga bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, so'nggi yillarda Yangi O'zbekistonda ekologik sohadagi qonunchilikni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Eng avvalo, 2023-yilda xalqimizning xohish-istaklari asosida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasidagi «mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko'paytirishga, hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib...» degan jumlar ham bu borada mamlakatimiz o'zining aniq va mustahkam pozitsiyasiga ega ekanini anglatadi. Bundan tashqari, Bosh Qomusimizda ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar qatori «ekologik huquq» tushunchasi kiritildi.

Xususan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga bo'lgan huquqi, tabiiy boyliklarni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodlar manfaatlarini ta'minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Keyingi yillarda o'rmonlardan foydalanish, yaylovlarni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, ekologik audit, gidrometeorologiya, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ichimlik suvi ta'minoti hamda suv resurslarini boshqarish sohalarida qabul qilingan qonunlar mazkur yo'nalishda yaxlit huquqiy tizimni shakllantirishga xizmat qildi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda ekologik qonunchilikni takomillashtirishda quyidagi yo'nalishlar ustuvorlik kasb etdi:

- birinchidan**, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash;
- ikkinchidan**, iqlim o'zgarishi oqibatlarini yumshatish va oldini olish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish;
- uchinchidan**, yerdan foydalanish va muhofaza qilish;
- to'rtinchidan**, yer osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilish;
- beshinchidan**, suvdan foydalanish va muhofaza qilish;
- oltinchidan**, o'simlik dunyosidan foydalanish va muhofaza qilish;
- yettinchidan**, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish;
- sakkizinchidan**, atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi;
- to'qqizinchidan**, gidrometeorologiya sohasi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

2016–2025-yillarning o'zida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida 30 ga yaqin qonun qabul qilinib, ular ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishning zamonaviy tizimini yaratish uchun poydevor bo'ldi.

Jumladan, "Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'rmon to'g'risida", "Qayta tiklanuvchi energiya manbalari to'g'risida", "Ekologik audit to'g'risida", "Gidrometeorologiya faoliyati to'g'risida", "Organik mahsulotlar to'g'risida", "Tuproqni muhofaza qilish va uning unumdorligini oshirish to'g'risida", "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida", "Issiqxona gazlarining chiqarilishini cheklash to'g'risida"gi yaxlit va yangi tahrirdagi qonunlar hamda Suv kodeksining qabul qilinishi mamlakatimizda ekologik siyosatning huquqiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mazkur qonunlar nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilishning huquqiy mexanizmlarini takomillashtirdi, balki iqlim o'zgarishiga moslashish, "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, biologik xilma-xillikni asrash hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatining huquqiy poydevorini mustahkamladi.

Bugungi kunda ekologik qonunchilikning asosiy vazifasi faqat tabiatni muhofaza qilish bilan cheklanmaydi. U investitsiya siyosatini shakllantirish, resurslardan samarali foydalanish, "yashil" texnologiyalarni rag'batlantirish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish hamda aholining munosib hayot sifatini ta'minlashning muhim huquqiy omiliga aylanmoqda.

Mamlakatimiz xalqaro huquqning teng huquqli subyekti sifatida bir qator xalqaro hujjatlarga qo'shildi.

Xususan:

Qonunchilik palatasi majlislarida hukumat a'zolarining Qonunchilik palatasi deputatlari savollariga javoblarini eshitish — "Hukumat soati";

davlat organlari rahbarlarining o'z faoliyati masalalari yuzasidan axborotini eshitish;

Qonunchilik palatasi tomonidan davlat organlarining mansabdor shaxslariga qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi masalalari yuzasidan parlament so'rovi yuborish;

Qonunchilik palatasining tegishli qo'mitasi tomonidan davlat organlari rahbarlarining axborotini eshitish;

qonun hujjatlarining ijrosi holatini va huquqni qo'llash amaliyotini tegishli qo'mita tomonidan o'rganish hamda qonunosti hujjatlarining qabul qilinishi yuzasidan monitoringni amalga oshirish;

deputatlik so'rovlari yuborish va boshqa shakllarda amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi va uning deputatlari ham mazkur jarayonlarda faol ishtirok etmoqda.

2025-yil davomida Ekologik partiya fraksiyasi tashabbusi bilan ekologik masalalar yuzasidan 2 marotaba hukumat a'zolarining axboroti eshitildi va davlat organlarining mansabdor shaxslariga 3 marotaba parlament so'rovi yuborildi.

Shu bilan birga, fraksiya yig'ilishlarida sohadagi qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi yuzasidan 13 marotaba tegishli mansabdor shaxslarning axborotlari eshitildi.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Fraksiyamiz Qonunchilik palatasi deputatlari bilan hamkorlikda kelgusida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi qonunlarni tizimlashtirish, qonunlarda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini aniq belgilashga qaratilgan qonun loyihalari ustida ish olib bormoqda.

Jumladan:

ekologik qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiyalashga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksini maromiga yetkazish;

"Hayvonlarni shafqatsiz munosabatdan himoya qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini;

"Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Chiqindilar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Atrof-muhit monitoringi to'g'risida"gi yangi qonun loyihasini ishlab chiqish oldimizda turgan ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xulosa o'rinda aytishimiz mumkinki, Yangi O'zbekistonda ekologik qonunchilikni takomillashtirish va "yashil" taraqqiyotni ta'minlash jarayonida parlament nafaqat qonun qabul qiluvchi oliy vakillik organi, balki qabul qilingan qonunlarning hayotga to'liq va samarali tatbiq etilishi ustidan ta'sirchan nazoratni amalga oshiruvchi muhim konstitutsiyaviy institut sifatida ham alohida o'rin tutadi.

Ishonchim komilki, mazkur xalqaro konferensiya doirasida bildiriladigan ilmiy yondashuvlar, amaliy takliflar va ilg'or tajribalar ekologik qonunchilikni yanada takomillashtirish, o'zaro tajriba almashish hamda barqaror va "yashil" taraqqiyot maqsadlariga erishish yo'lida muhim muvaffaqiyat maydoni bo'lib xizmat qiladi.

E'tiboringiz uchun rahmat!

MUNDARIJA

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIM, JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA SHAXSIY JAVOBGARLIK: 2025–2026-YILLARDAGI INSTITUTIONAL O'ZGARISHLAR TAHLILI.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR.....	24
Teshaboyev To'liqin Zakirovich	

BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR

Teshaboyev To'lg'in Zakirovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rektori,
iqtisod fanlari doktori, professor.

Annotatsiya. Mazkur maqolada Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2030-yilgacha bo'lgan Barqaror rivojlanish kun tartibida belgilangan Barqaror rivojlanish maqsadlarini milliy darajada amalga oshirishning nazariy, institutsional va amaliy jihatlarini O'zbekiston misolida tadqiq etilgan. Barqaror rivojlanish maqsadlarini milliy strategik rejalashtirish tizimiga integratsiya qilish, ularning amalga oshirilishini muvofiqlashtirish, moliyalashtirish va statistik monitoring qilish mexanizmlari tahlil qilingan. O'zbekistonda 16 ta milliy Barqaror rivojlanish maqsadi va ular bilan bog'liq 125 ta vazifa shakllantirilgani, statistik monitoring tizimi bosqichma-bosqich takomillashtirilayotgani ko'rsatib berilgan. Tadqiqotda tizimli, qiyosiy, institutsional va statistik tahlil usullaridan foydalanilgan. Natijalar Barqaror rivojlanish maqsadlarini "O'zbekiston — 2030" strategiyasi, davlat dasturlari, budget rejalashtirish va hududiy rivojlanish mexanizmlari bilan o'zaro uyg'unlashtirish ularning samaradorligini oshirishini ko'rsatadi. Milliy indikatorlar monitoringini raqamlashtirish, hududiy ma'lumotlarni kengaytirish, xususiy sektor va ilmiy muassasalar ishtirokini kuchaytirish hamda maqsadlararo integratsiyani takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Barqaror rivojlanish maqsadlari, BMT, 2030 kun tartibi, barqaror rivojlanish, milliy maqsadlar, strategik rejalashtirish, monitoring, milliy indikatorlar, "O'zbekiston — 2030", kambag'allikni qisqartirish, yashil iqtisodiyot.

Аннотация. В статье исследуются теоретические, институциональные и прикладные аспекты реализации на национальном уровне Целей устойчивого развития, определённых Повесткой дня Организации Объединённых Наций в области устойчивого развития на период до 2030 года, на примере Узбекистана. Проанализированы механизмы интеграции Целей устойчивого развития в систему национального стратегического планирования, координации, финансирования и статистического мониторинга их достижения. Показано, что в Узбекистане сформированы 16 национальных Целей устойчивого развития и 125 связанных с ними задач, а система статистического мониторинга последовательно совершенствуется. В исследовании использованы системный, сравнительный, институциональный и статистический методы анализа. Результаты показывают, что согласование Целей устойчивого развития со Стратегией «Узбекистан — 2030», государственными

программами, бюджетным планированием и механизмами регионального развития способствует повышению эффективности их реализации. Разработаны научно-практические рекомендации по цифровизации мониторинга национальных индикаторов, расширению региональной статистической базы, усилению участия частного сектора и научных организаций и совершенствованию межцелевой интеграции.

Ключевые слова: Цели устойчивого развития, ООН, Повестка дня — 2030, устойчивое развитие, национальные цели, стратегическое планирование, мониторинг, национальные индикаторы, «Узбекистан — 2030», сокращение бедности, зелёная экономика.

Abstract. This article examines the theoretical, institutional, and practical aspects of implementing the United Nations Sustainable Development Goals at the national level, using Uzbekistan as a case study. Particular attention is paid to the integration of the Sustainable Development Goals into national strategic planning, as well as to coordination, financing, and statistical monitoring mechanisms. Uzbekistan has established 16 national Sustainable Development Goals and 125 related targets, while its statistical monitoring framework continues to be improved. The study applies systemic, comparative, institutional, and statistical methods. The findings indicate that aligning the Sustainable Development Goals with the Uzbekistan–2030 Strategy, state programmes, budget planning, and regional development mechanisms can enhance implementation effectiveness. The article proposes practical measures to digitalize national SDG monitoring, improve territorially disaggregated data, strengthen participation by the private sector and research institutions, and enhance policy coherence across interconnected sustainable development objectives.

Keywords: Sustainable Development Goals, United Nations, 2030 Agenda, sustainable development, national goals, strategic planning, monitoring, national indicators, Uzbekistan–2030, poverty reduction, green economy.

KIRISH

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi zamonaviy iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik siyosatning muhim metodologik asoslaridan biriga aylangan. Globallashuv, demografik o'zgarishlar, iqlim bilan bog'liq jarayonlar, texnologik transformatsiya hamda iqtisodiy rivojlanishning yangi modellari mamlakatlardan uzoq muddatli taraqqiyot strategiyalarini iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik va ekologik barqarorlik tamoyillari asosida shakllantirishni talab etmoqda.

2015-yil 25-sentabrda BMTga a'zo davlatlar tomonidan "Dunyomizni o'zgartirish: 2030-yilgacha bo'lgan davrda Barqaror rivojlanish kun tartibi" qabul qilindi. Mazkur global dastur 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadi (BRM) va 169 ta vazifani o'z ichiga oladi. Ushbu maqsadlar o'zaro bog'langan va ajralmas bo'lib, iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik taraqqiyotning muvozanatli rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan [1].

BRMlarning asosiy xususiyati ularning universal xarakterga ega bo'lishi bilan birga, har bir davlatga global maqsadlarni o'zining iqtisodiy, ijtimoiy, demografik, ekologik va institutsional xususiyatlarini hisobga olgan holda milliyalashtirish imkonini berishidir. Shu sababli BRMlarni milliy darajada amalga oshirish xalqaro ko'rsatkichlarni qabul qilish bilangina cheklanmaydi, balki ularni strategik rejalashtirish, davlat boshqaruvi, budjetlashtirish, hududiy rivojlanish va statistik monitoring tizimlariga integratsiya qilishni talab etadi.

O'zbekistonda BRMlarni milliyalashtirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilib, milliy darajada 16 ta BRM va ular bilan bog'liq 125 ta vazifa shakllantirilgan. Dastlab 2018-yilda 206 ta milliy indikator qabul qilingan bo'lsa, indikatorlar tizimini keyingi takomillashtirish natijasida O'zbekiston uchun dolzarb 190 ta indikator bo'yicha monitoring yo'lga qo'yilgan [2; 6].

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 21-fevraldagi 83-son qarori bilan 2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalar, ularni amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlar rejasi, Muvofiqlashtiruvchi kengash, ekspert guruhlari, indikatorlar bo'yicha idoralararo ishchi guruh hamda BRMlarni moliyalashtirish bo'yicha alohida ishchi guruh faoliyati belgilangan [2].

Mazkur maqolaning maqsadi BMT Barqaror rivojlanish maqsadlarini O'zbekistonda milliy darajada amalga oshirishning amaldagi institutsional va iqtisodiy mexanizmlarini o'rganish, erishilgan natijalarni tahlil qilish hamda 2030-yilgacha bo'lgan davrda BRMlarni amalga oshirish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Barqaror rivojlanish konsepsiyasining zamonaviy ilmiy talqini iqtisodiy taraqqiyot, ijtimoiy farovonlik va atrof-muhit barqarorligini yagona tizim doirasida ko'rib chiqishga asoslanadi. BMTning 2030-yil kun tartibida BRMLar "integratsiyalashgan va ajralmas" maqsadlar sifatida belgilangan bo'lib, bir maqsad doirasida amalga oshiriladigan siyosat boshqa maqsadlarning natijalariga ham bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatishi mumkin [1].

Nilsson, Griggs va Visbeck BRMLar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklarni o'rganib, maqsad va vazifalarni alohida yo'nalishlar sifatida emas, balki o'zaro ta'sir qiluvchi tizim sifatida tahlil qilish zarurligini asoslagan. Ularning fikricha, ayrim maqsadlarga erishish boshqa maqsadlarni tezlashtirishi mumkin, shu bilan birga resurslardan foydalanish va siyosiy ustuvorliklarni belgilashda maqsadlararo muvofiqlikni hisobga olish muhim ahamiyatga ega [10].

Allen, Metternicht va Wiedmann tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda BRMLarni milliy darajada amalga oshirishda boshlang'ich ko'rsatkichlarni baholash, mavjud tafovutlarni aniqlash, maqsadlarni ustuvorlashtirish va ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklarni hisobga olish zarurligi ko'rsatib berilgan. Mualliflar BRMLarni samarali amalga oshirish uchun mamlakatlarning milliy sharoitlari asosida indikatorlarga yo'naltirilgan baholash tizimlarini shakllantirishni taklif etadilar [11].

OECD tomonidan ishlab chiqilgan Barqaror rivojlanish uchun siyosat uyg'unligi konsepsiyasi ham BRMLarni amalga oshirishda tarmoqlararo va boshqaruv darajalari o'rtasidagi muvofiqlikni ta'minlashga urg'u beradi. Ushbu yondashuv uzoq muddatli strategik maqsadlar, davlat organlari o'rtasidagi hamkorlik, hududiy boshqaruv, manfaatdor tomonlar ishtiroki va monitoring mexanizmlarini yagona tizimda birlashtirishni nazarda tutadi [12].

O'zbekiston bo'yicha ilmiy-amaliy materiallarda BRMLarni milliy strategiyalar bilan uyg'unlashtirish, davlat statistikasining indikatorlar bazasini kengaytirish, ijtimoiy himoya, ta'lim, sog'liqni saqlash, kambag'allikni qisqartirish, gender tengligi, yashil iqtisodiyot va samarali davlat boshqaruvi yo'nalishlari muhim o'rin egallaydi. O'zbekiston 2020 va 2023-yillarda BRMLarni amalga oshirish bo'yicha Ixtiyoriy milliy sharhlarni taqdim etgan bo'lib, 2023-yilgi sharh mamlakatning ikkinchi Ixtiyoriy milliy sharhi hisoblanadi [5].

Ilmiy adabiyotlarning umumlashtirilishi BRMLarni milliy darajada amalga oshirish samaradorligi strategik integratsiya, institutsional muvofiqlashtirish, barqaror moliyalashtirish, ishonchli statistik monitoring va keng manfaatdor tomonlar ishtirokiga bog'liqligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, institutsional tahlil, kontent-tahlil, statistik tahlil va ilmiy umumlashtirish usullariga asoslandi. BMTning 2030-yilgacha bo'lgan Barqaror rivojlanish kun tartibi, O'zbekiston Respublikasining BRMLarga oid normativ-huquqiy hujjatlari, "O'zbekiston — 2030" strategiyasi, O'zbekistonning Ixtiyoriy milliy sharhlari, Milliy statistika qo'mitasining BRM indikatorlari hamda BMTning O'zbekistondagi vakolatxonasi materiallari tadqiqotning axborot bazasini tashkil etdi; axborotni tizimlashtirish va maqola matnini tayyorlash jarayonida yordamchi vosita sifatida sun'iy intellekt texnologiyalaridan 10 foizgacha foydalanildi.

Tizimli tahlil BRMLarning iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik va institutsional yo'nalishlarini o'zaro bog'liq elementlar sifatida baholashda qo'llanildi. Institutsional tahlil orqali milliy maqsadlarni amalga oshirishda davlat boshqaruvi organlari, Muvofiqlashtiruvchi kengash, ekspert va idoralararo ishchi guruhlarining funksional roli o'rganildi.

Statistik tahlil BRMLarning ayrim natijaviy ko'rsatkichlaridagi dinamikani baholash imkonini berdi. Shu bilan birga, xalqaro SDG Index natijalari milliy statistikaning o'rnini bosuvchi ko'rsatkich sifatida emas, balki O'zbekiston natijalarini xalqaro miqyosda qiyoslash uchun qo'shimcha analitik vosita sifatida qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda BRMLarni milliy darajada amalga oshirish jarayonining asosiy xususiyati global maqsadlarni milliy strategik rejalashtirish tizimiga bosqichma-bosqich integratsiya qilishda namoyon bo'ladi.

2018-yilda BRMLarni milliyalashtirishning dastlabki institutsional mexanizmi shakllantirilib, 16 ta milliy BRM, 125 ta vazifa va 206 ta milliy indikator qabul qilindi. 2022-yilda milliy indikatorlar tizimi qayta ko'rib chiqilib, O'zbekiston uchun dolzarb 190 ta indikator bo'yicha monitoring mexanizmi shakllantirildi. 2025-yilda ham ushbu 190 indikator doirasida statistik kuzatuv davom ettirildi [2; 6].

IQTISODIYOT EKONOMIKA ESONOMU

Bosqich	Asosiy mexanizm	Institutsional natija
2018	BRMLarni milliy lashtirish	16 ta milliy BRM, 125 ta vazifa va 206 ta milliy indikator qabul qilindi
2022	Vazirlar Mahkamasining 83-son qarori va indikatorlar tizimini takomillashtirish	Muvofiqlashtiruvchi kengash, ekspert va idoralararo ishchi guruhlar faoliyati mustahkamlandi; 190 ta dolzarb BRM indikator bo'yicha monitoring tizimi shakllantirildi
2023	Ikkinchi Ixtiyoriy milliy sharh	BRMLar bo'yicha erishilgan natijalar xalqaro darajada ikkinchi marta kompleks taqdim etildi
2025	BRMLar statistik monitoringini davom ettirish	190 ta indikator, jumladan 152 ta global indikatorga to'liq mos, 28 ta proksi va 10 ta milliy indikator asosida monitoring davom ettirildi
2025–2026	BMTning 2026–2030-yillarga mo'ljallangan hamkorlik doiraviy dasturi va yangilangan "O'zbekiston — 2030" strategiyasi	BRMLarni strategik rejalashtirish, samaradorlik ko'rsatkichlari, raqamli monitoring va budjet rejalashtirish bilan uyg'unlashtirish kuchaytirildi

Milliy statistika tizimining rivojlanishi BRMlarni amalga oshirishning muhim tarkibiy qismidir. 2025-yilgi rasmiy statistika materiallarida O'zbekiston uchun dolzarb 190 ta indikator bo'yicha monitoring olib borilgani ko'rsatilgan bo'lib, ulardan 152 tasi global indikatorlarga to'liq mos, 28 tasi proksi indikator va 10 tasi milliy indikator hisoblanadi [6]. Bu holat BRM monitoringining milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda izchil rivojlanayotganini ko'rsatadi.

BRMlarni amalga oshirishda ijtimoiy ko'rsatkichlarning dinamikasi alohida ahamiyat kasb etadi. Jumladan, BRM-1 — kambag'allikni qisqartirish yo'nalishida rasmiy statistika ma'lumotlari sezilarli ijobiy dinamikani ko'rsatmoqda.

2-jadval. O'zbekistonda kambag'allik darajasining dinamikasi, 2021–2025-yillar

Yil	Kambagʻallik darajasi, %
2021	17,0
2022	14,1
2023	11,0
2024	8,9
2025	5,8

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari [13].

2021–2025-yillarda kambag'allik darajasi 17,0 foizdan 5,8 foizgacha kamaygan, ya'ni pasayish 11,2 foiz punktini tashkil etgan. Rasmiy ko'rsatkich uy xo'jaliklari tanlanma kuzatuvlari asosida va minimal iste'mol xarajatlariga tayangan metodologiya bo'yicha hisoblanadi [13]. Ushbu dinamika BRM-1 doirasida bandlik, aholi daromadlari, ijtimoiy himoya va manzilli qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq yo'nalishlarning o'zaro uyg'unligi muhim ekanligini ko'rsatadi.

Milliy BRM tizimining yana bir muhim xususiyati uning “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi bilan tobora chuqur integratsiyalashib borishidir. 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmon asosida 2026–2030-yillarga mo‘ljallangan yangilangan “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi shakllantirilib, maqsadlarga erishishni o‘lchash

mumkin bo'lgan samaradorlik ko'rsatkichlari orqali monitoring qilish, monitoring jarayonlarini raqamlashtirish va strategik ko'rsatkichlarni davlat budjetini shakllantirishda hisobga olish mexanizmlari belgilandi [4].

Ushbu mexanizm BRMLarni davlat boshqaruvining amaliy sikliga — strategik maqsad → indikator → davlat dasturi → budjet resurslari → monitoring → natijani baholash zanjiri orqali integratsiya qilish imkoniyatini kengaytiradi. Natijada barqaror rivojlanish maqsadlari faqat xalqaro majburiyatlar majmui sifatida emas, balki davlatning o'rta va uzoq muddatli rivojlanish siyosatini baholash mezonlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

BMT va O'zbekiston o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari ham yangi bosqichga o'tgan. 2025-yil 28-oktabrda 2026–2030-yillarga mo'ljallangan BMTning O'zbekistondagi Barqaror rivojlanish bo'yicha hamkorlik doiraviy dasturi imzolandi. Ushbu hujjatda samarali boshqaruv va adolat, munosib turmush va ijtimoiy himoya, sifatli sog'liqni saqlash, inklyuziv ta'lim, iqlim va ekologik barqarorlik hamda Orolbo'yi hududini kompleks rivojlantirish kabi olti ustuvor yo'nalish belgilangan [8].

Bu yondashuv BRMLarni amalga oshirishda “hech kimni ortda qoldirmaslik” tamoyilini hududiy va ijtimoiy siyosat bilan bog'lash imkoniyatini beradi. Ayniqsa, Orolbo'yi hududiga alohida e'tibor berilishi ekologik, ijtimoiy, bandlik, sog'liqni saqlash va infratuzilma bilan bog'liq bir nechta BRMLarni integratsiyalashgan tarzda amalga oshirishga xizmat qiladi.

Xalqaro qiyosiy baholash ham O'zbekistonning BRMLar bo'yicha umumiy pozitsiyasini tahlil qilish imkonini beradi. Sustainable Development Report 2026 ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 72,95 ball bilan 65-o'rinni egallagan [9]. Mazkur indeks BMTning rasmiy milliy indikatorlar tizimini almashtirmaydi, balki 17 ta global BRM bo'yicha umumlashtirilgan xalqaro qiyosiy analitik vosita sifatida qo'llaniladi.

O'tkazilgan tahlil milliy BRMLarni amalga oshirish tizimining quyidagi ustun jihatlarini ajratib ko'rsatish imkonini beradi:

1. global BRMLarning milliy rivojlanish strategiyalari bilan institutsional bog'langanligi;
2. maxsus Muvofiqlashtiruvchi kengash va tarmoqlararo ishchi guruhlar faoliyatining tashkil etilganligi;
3. milliy statistik indikatorlar bazasining muntazam yangilanib borishi;
4. yillik statistik materiallar va Ixtiyoriy milliy sharhlar orqali natijalarni baholash mexanizmining shakllanganligi;
5. BRMLarni moliyalashtirishga xalqaro moliya institutlari, investitsiyalar va xususiy sektorni jalb qilish mexanizmlarining nazarda tutilganligi;
6. strategik monitoringni raqamlashtirish va natijalarni budjet rejalashtirish bilan bog'lash mexanizmlarining rivojlantirilayotganligi.

Shu bilan birga, 2030-yilgacha qolgan davrda tizimning samaradorligini yanada oshirish uchun statistik ma'lumotlarning hududlar, jins, yosh, daromad guruhlari va boshqa muhim belgilar bo'yicha detallashtirilishini kengaytirish maqsadga muvofiq. Bu “hech kimni ortda qoldirmaslik” tamoyilining amaliy natijalarini yanada aniq baholash imkonini beradi.

Ikkinchi muhim yo'nalish BRMLararo bog'liqliklarni strategik rejalashtirishda yanada kengroq hisobga olishdan iborat. Masalan, kambag'allikni qisqartirish faqat BRM-1 bilan cheklanmaydi. U sifatli ta'lim, sog'liqni saqlash, munosib bandlik, infratuzilma, gender tengligi va hududiy rivojlanish bilan uzviy bog'liq. Shu sababli bir maqsad uchun ajratilgan resursning boshqa BRMLarga ta'sirini ham baholaydigan integratsiyalashgan monitoring mexanizmlaridan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

Uchinchi yo'nalish moliyalashtirish bilan bog'liq. BRMLarni davlat budjeti, davlat investitsiyalari, xalqaro moliya institutlari mablag'lari, davlat-xususiy sheriklik va xususiy investitsiyalar bilan bog'lash orqali barqaror moliyalashtirish tizimini rivojlantirish mumkin. Bunda har bir yirik dastur yoki loyiha qaysi BRM indikatorlariga ta'sir ko'rsatishini aniqlashga asoslangan SDG-budget tagging yondashuvini bosqichma-bosqich qo'llash maqsadga muvofiq.

To'rtinchi yo'nalish BRMLarni hududiy darajada mahallilashtirishdir. Respublika miqyosidagi umumiy o'rtacha ko'rsatkichlar hududlar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy farqlarni to'liq aks ettirmasligi mumkin. Shu sababli viloyat, tuman va shaharlar kesimida hududiy BRM indikatorlari hamda raqamli dashboardlardan foydalanish mahalliy boshqaruv qarorlarining manzilliligini oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlarini milliy darajada amalga oshirish O'zbekistonning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasining muhim tarkibiy qismiga aylanganligini ko'rsatdi. Global 2030 kun tartibining milliy sharoitlarga moslashtirilishi natijasida 16 ta milliy BRM va ular bilan bog'liq 125 ta vazifa tizimi shakllantirildi, ularni amalga oshirish uchun institutsional muvofiqlashtirish, statistik monitoring va moliyalashtirish mexanizmlari tashkil etildi.

BRMLarning “O'zbekiston — 2030” strategiyasi bilan integratsiyalashuvi milliy va xalqaro rivojlanish maqsadlari o'rtasidagi uzviylikni mustahkamlamoqda. Strategik ko'rsatkichlar monitoringini raqamlashtirish va

ularni budget rejalashtirish jarayoniga kiritish BRMLarni natijaga yo'naltirilgan davlat boshqaruvi mexanizmlari bilan yanada yaqinlashtiradi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

1. BRM indikatorlarini "O'zbekiston — 2030" strategiyasining raqamli monitoring tizimi bilan to'liq integratsiya qilish. Bunda bir xil mazmundagi strategik va BRM ko'rsatkichlari uchun yagona ma'lumot manbasi va hisoblash metodologiyasidan foydalanish lozim.

2. BRMga yo'naltirilgan budgetlashtirish mexanizmlarini rivojlantirish. Davlat dasturlari va investitsiya loyihalarida xarajatlarning qaysi BRM va indikatorlarga xizmat qilishini belgilovchi maxsus tasnifdan foydalanish maqsadga muvofiq.

3. Hududiy BRM monitoringini kengaytirish. Viloyatlar, tumanlar va shaharlar bo'yicha hududiy indikatorlar tizimini shakllantirish va ularni yagona ochiq raqamli platformada e'lon qilib borish lozim.

4. Statistik ma'lumotlarni chuqurroq dekompozitsiya qilish. Indikatorlarni jins, yosh, hudud, daromad guruhi, bandlik holati va boshqa ijtimoiy-demografik mezonlar bo'yicha shakllantirish "hech kimni ortda qoldirmaslik" tamoyilining natijalarini yanada aniq baholash imkonini beradi.

5. BRMLararo sinergiyani baholash mexanizmini ishlab chiqish. Har bir yirik strategik loyiha yoki davlat dasturining bir vaqtning o'zida bir nechta BRMga ta'sirini aniqlash orqali davlat resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish mumkin.

6. Xususiy sektorning BRMLarni amalga oshirishdagi rolini kengaytirish. Korxonalar faoliyatida barqaror rivojlanish, ESG, resurs tejamlorligi, yashil texnologiyalar, munosib mehnat va ijtimoiy mas'uliyat ko'rsatkichlarini keng qo'llashni rag'batlantirish zarur.

7. Ilm-fan va oliy ta'lim muassasalarining ishtirokini kuchaytirish. Universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari BRM indikatorlarini tahlil qilish, prognoz modellarini ishlab chiqish, hududiy tadqiqotlar o'tkazish va innovatsion yechimlarni shakllantirishda faol qatnashishi maqsadga muvofiq.

8. Ixtiyoriy mahalliy sharhlar amaliyotini rivojlantirish. Yirik shahar va hududlarda xalqaro tajribadagi Voluntary Local Review mexanizmlarini joriy etish hududiy natijalarni xalqaro standartlar asosida baholash va ilg'or tajribalarni almashish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlarini milliy darajada samarali amalga oshirish strategik rejalashtirish, moliyalashtirish, statistika, raqamli monitoring va manfaatdor tomonlarning hamkorligini yagona tizimda birlashtirishni talab etadi. O'zbekistonda shakllangan institutsional baza va BRMLarning yangilangan "O'zbekiston — 2030" strategiyasi bilan uyg'unlashtirilishi 2030-yilgacha belgilangan maqsadlarga izchil erishish uchun muhim asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. United Nations General Assembly. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution A/RES/70/1. — New York : United Nations, 2015.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 21-fevraldagi 83-son "2030-yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirishni jadallashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori. — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, LexUZ.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, LexUZ.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, LexUZ.

5. Republic of Uzbekistan. Voluntary National Review 2023 on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. — Tashkent, 2023.

6. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Barqaror rivojlanish maqsadlari bo'yicha milliy indikatorlar va rasmiy statistik materiallar. — Toshkent, 2025.

7. United Nations in Uzbekistan. UN Country Results Report 2025. — Tashkent : United Nations Resident Coordinator Office, 2026.

8. United Nations; Government of the Republic of Uzbekistan. United Nations Sustainable Development Cooperation Framework for Uzbekistan 2026–2030. — Tashkent, 2025.

9. Sachs J. D., Lafortune G., Fuller G., Iablonski G. Implementing Sustainable Development: 2030 and Beyond. Sustainable Development Report 2026. — Paris : Sustainable Development Solutions Network ; Dublin : Dublin University Press, 2026. — DOI: 10.82163/225.

10. Nilsson M., Griggs D., Visbeck M. Map the interactions between Sustainable Development Goals // Nature. — 2016. — Vol. 534, No. 7607. — P. 320–322. — DOI: 10.1038/534320a.

11. Allen C., Metternicht G., Wiedmann T. Prioritising SDG targets: assessing baselines, gaps and interlinkages // Sustainability Science. — 2019. — Vol. 14, No. 2. — P. 421–438. — DOI: 10.1007/s11625-018-0596-8.
12. Organisation for Economic Co-operation and Development. Recommendation of the Council on Policy Coherence for Sustainable Development. — Paris : OECD, 2019.
13. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kambag'allik darajasi: 2021–2025-yillar bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar. — Toshkent, 2026.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Maqsudov Hasan

2026. № 4-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

